

Dr hab. n o zdrowiu Agnieszka Młynarska, Prof. SUM

Katowice, 20.01.2023

Zakład Gerontologii i Pielęgniarstwa Geriatrycznego,

Katedra Pielęgniarstwa

Wydział Nauk o Zdrowiu w Katowicach

Śląski Uniwersytet Medyczny

Recenzja

rozprawy na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu

mgr Sabiny Wiatkowskiej

**pt.:” Ocena wpływu różnych form opieki zdrowotnej na wybrane parametry jakości życia osób
w podeszłym wieku w województwie opolskim”**

napisanej pod kierunkiem dr hab. Jarosława Drobnika

Rozważania na temat jakości życia uwarunkowanej stanem zdrowia osób starszych, znajdujących się w ostatnim stadium życia są tematem trudnym, złożonym i wymagającym weryfikacji głównych założeń, na których zbudowana została w latach 70 XX wieku. Jakość życia osób starszych jest pojęciem wielowymiarowym, oznaczającym komfort fizyczny, psychologiczny dobrostan, utrzymywanie relacji społecznych, poczucie, że jest się traktowanym przez innych z szacunkiem i godnością oraz okazywanie przez otoczenie solidarności, a także więzi z osobami starszymi i identyfikację ewentualnych zagrożeń.

Punktem odniesienia dla rozpatrywania jakości życia u jego schyłku staje się poszukiwanie odpowiedzi na pytanie odnoszące się do wymiaru instytucjonalnego i systemowego, przede wszystkim o rolę instytucji medycznych i opiekuńczych w zapewnieniu nie tylko wszechstronnego wsparcia i poczucia bezpieczeństwa, ale udzielania niezbędnej pomocy w walce z bólem, a także z innymi uciążliwościami lub zaburzeniami tak w zdrowiu, fizycznym jak i psychicznym.

Wybór tematu jest istotny dla zdrowia publicznego i nauk o zdrowiu z kilku powodów. Po pierwsze w okresie ostatniego ćwierćwiecza obserwujemy w Polsce spowolnienie rozwoju demograficznego oraz znaczące zmiany w strukturze wieku mieszkańców. Trwający proces starzenia się ludności Polski będący wynikiem korzystnego zjawiska, jakim jest wydłużanie się trwania życia, jest pogłębiany niskim poziomem diety. Po drugie badania nad jakością

życia osób starszych u kresu życia i nad różnorodnymi determinantami decydującymi o tych ocenach są niezwykle ważne dla różnych grup specjalistów oraz opiekunów formalnych i nieformalnych zajmujących się osobami w podeszłym wieku.

W związku z tym, biorąc pod uwagę przedstawione dane, problematykę badawczą zaprezentowaną w pracy doktorskiej pt. „Ocena wpływu różnych form opieki zdrowotnej na wybrane parametry jakości życia osób w podeszłym wieku w województwie opolskim” Pani mgr Sabiny Wiatkowskiej jest bardzo aktualnym problemem a podjęta przez Doktorantkę problematyka została ujęta w interesujący sposób.

Formalna ocena pracy

Przedstawiona do recenzji praca na stopień doktora nauk o zdrowiu ma układ typowy dla tego typu rozpraw. Struktura pracy jest przejrzysta i logiczna, została zachowana właściwa proporcja poszczególnych części. Pracę stanowi manuskrypt o łącznej objętości 185 stron wraz z piśmiennictwem, streszczeniem w języku polskim i angielskim, spisem tabel, rycin i załączników. Praca składa się z 2 części: teoretycznej i części badawczej – charakterystyki grupy badanej, wykorzystanych metod badawczych oraz szczegółowej analizy wyników badań własnych. Część teoretyczna pracy zawiera 28 stron maszynopisu i stanowi wprowadzenie w problematykę badań własnych. Doktorantka przedstawiła szczegółowo problematykę strategii działań na rzecz osób w podeszłym wieku oraz form opieki zdrowotnej nad pacjentami starszymi. Druga część pracy stanowi prezentację badań własnych. Ta część rozprawy zawiera szczegółowo cel pracy, hipotezy, zmienne oraz metodologię badań własnych: konceptualizacja badań własnych, materiał empiryczny obejmujący wyniki badań, dyskusję i wnioski. Rozprawę doktorską uzupełniają 37 tabel oraz 81 wykresów uszczegóławiających zaprezentowane w pracy wyniki badań własnych. Zawarty w rozprawie spis piśmiennictwa zawiera 107 pozycji literatury krajowej i światowej oraz 18 aktów prawnych oraz 10 stron internetowych. Wszystkie pozycje dobrane są prawidłowo do tematyki pracy i zacytowane są w sposób prawidłowy w treści pracy. Praca edytorsko jest bardzo staranna, czytelna, ilustrowana wieloma wykresami i tabelami. Poszczególne części są koherentne i zgodne z ich tytułami. Treść pracy zgodna jest z tytułem dysertacji.

Merytoryczna ocena pracy

We wstępie Doktorantka szczegółowo przedstawia teoretyczne aspekty pracy oraz założenia metodologiczne prezentowanych badań. Doktorantka w pracy prezentuje złożony cel badań: zbadanie występowania różnic w poziomie jakości życia w wymiarze psychologicznym,

fizycznym, społecznym i środowiskowym wśród osób w wieku podeszłym, w województwie opolskim, w wyniku kontynuacji uczestnictwa w danej formie opieki zdrowotnej; zbadanie występowania zależności pomiędzy poziomem zaangażowania (uczestnictwa) osób w podeszłym wieku w formie opieki zdrowotnej a poziomem jakości życia tych osób w wymiarze psychologicznym, fizycznym, społecznym i środowiskowym; zbadanie występowania różnicowania w poziomach zaangażowania (uczestnictwa) osób w podeszłym wieku ze względu na korzystanie z różnych form opieki zdrowotnej; zbadanie występowania różnicowania w poziomach zmian jakości życia w wymiarze psychologicznym, fizycznym, społecznym i środowiskowym, w obrębie pozytywnego i negatywnego charakteru tych zmian, pomiędzy grupami osób w podeszłym wieku w województwie opolskim, wyodrębnionych ze względu na korzystanie z odmiennych form opieki zdrowotnej. Doktorantka sformułowała dodatkowo 4 pytania badawcze oraz postawiła 4 hipotezy główne i 10 hipotez szczegółowych.

Na przeprowadzenie badania uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej Państwowej Medycznej Wyższej Szkoły Zawodowej w Opolu Nr 11/PI/2019. Badanie przeprowadzono na terenie województwa opolskiego w podmiotach leczniczych realizujących świadczenia zespołu podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarskiej opieki długoterminowej domowej, w zakładzie opiekuńczo-leczniczym oraz w dziennym domu pomocy i ośrodkach realizujących specjalistyczne usługi opiekuńcze w domu pacjenta. Grupę badaną stanowili pacjenci korzystający z poszczególnych form opieki zdrowotnej i pomocy społecznej. Badania przeprowadzono łącznie wśród 250 respondentów podzielonych na 5 grup.

Kryteria włączenia do badania oraz wyłączenia z badania zostały szczegółowo omówione. Udział w badaniu był dobrowolny. Na potrzeby badania Doktorantka stworzyła kwestionariusz oceny zaangażowania (uczestnictwa) badanych osób w formie opieki zdrowotnej. Poszczególne kryteria do danej formy opieki zdrowotnej zostały opracowane na podstawie konsultacji z personelem medycznym (lekarzami i pielęgniarkami) udzielającym świadczeń zdrowotnych w danych formach opieki zdrowotnej. Na podstawie każdego formularza dokonano oceny całościowego zaangażowania (uczestnictwa) badanej osoby korzystającej z danej formy opieki zdrowotnej. Dodatkowo zastosowano standaryzowany kwestionariusz WHOQoL-Bref. Dobór narzędzi badawczych jest odpowiedni do celów badania, a wykorzystane narzędzia spełniają kryteria psychometryczne. W pracy zastosowano adekwatne metody statystyczne.

Wyniki stanowią bardzo wartościową i obszerną część pracy. Doktorantka przedstawiła wyczerpująco charakterystykę społeczno-demograficzną badanej grupy. Dodatkowo pogrupowała wyniki badań w licznych podrozdziałach, starając się odnieść do celu badania. Zastosowanie podrozdziałów ułatwia szczegółową analizę dużej ilości danych uzyskanych przez Doktorantkę. Doktorantka wykazała, że u osób w podeszłym wieku zaobserwowano wzrost poziomu jakości życia w wyniku korzystania z badanych form opieki zdrowotnej. Opieka zespołu POZ oraz pielęgniarska opieka długoterminowa domowa przyczyniają się do najlepszej poprawy jakości życia osób w podeszłym w psychologicznym wymiarze jakości życia natomiast specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz opieka w zakładzie opiekuńczo-leczniczym przyczyniają się do najlepszej poprawy jakości życia osób w podeszłym wieku. Uzyskane wyniki wskazują, że opieka w zakładzie opiekuńczo-leczniczym oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze przyczyniają się do najlepszej poprawy jakości życia osób w podeszłym wieku. Opieka w zakładzie opiekuńczo-leczniczym oraz pielęgniarska opieka długoterminowa domowa przyczyniają się do najlepszej poprawy jakości życia osób w podeszłym wieku w środowiskowym wymiarze jakości życia.

W dyskusji Doktorantka omówiła wyniki badań w odniesieniu do danych z piśmiennictwa. Dyskusja napisana jest w sposób interesujący, ma zachowane właściwe tempo i porusza najważniejsze problemy wynikające z badań. Przedstawiona dyskusja świadczy o dużej znajomości zagadnienia.

Doktoranta po przeprowadzeniu szczegółowej analizy materiału przedstawiła 5 rozbudowanych wniosków końcowych. Wnioski odnoszą się do wcześniej założonych celów pracy.

Z obowiązku recenzenta kilka dobrych uwag nie obniżających wartości pracy:

1. Czy oszacowano minimalną ilość respondentów w próbie?
2. Stosowanie przypisów dolnych nie jest konieczne jeśli piśmiennictwo znajduje się na końcu pracy.

Podsumowanie

W podsumowaniu opinii, wysoko oceniam przygotowanie teoretyczne Doktorantki, umiejętność postawienia problemu badawczego oraz jego realizacji. Zaproponowany projekt badawczy jest interesujący, a sama praca doktorska napisana jest w sposób merytoryczny.

Podsumowując stwierdzam, że przedstawiona mi do oceny praca doktorska **mgr Sabiny Wiatkowskiej** jest wartościowa i posiada duży potencjał badawczy, stanowiący podstawę do kontynuowania dalszych badań w tym kierunku. Stanowi spójną całość tematyczną i zawiera cechy nowatorskie, które mogą mieć w przyszłości zastosowanie w pracy z osobami w podeszłym wieku.

Rozprawa doktorska **mgr Sabiny Wiatkowskiej pt.: "Ocena wpływu różnych form opieki zdrowotnej na wybrane parametry jakości życia osób w podeszłym wieku w województwie opolskim"** spełnia warunki określone w art. 13 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 64, poz. 595, z późn. zm.). Na tej podstawie przedstawiam Wysokiej Radzie Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu wniosek o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. n. o zdr. Agnieszka Młynarska, Prof. SUM

Kierownik Katedry Pielęgniarstwa

